

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ З УРАХУВАННЯМ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ

S. A. Petrovs'ka,

economist, Sumy regional organization "The Ukrainian Economic Organization of Scientists"

FORMING THE SYSTEM OF INDICATORS TO THE EVALUATION OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE REGION TAKING INTO ACCOUNT THE ENVIRONMENTAL ASPECT

У статті на базі узагальнення теоретичних основ визначено поняття "інвестиційна привабливість регіону" й сформовано основні вимоги до показників оцінки інвестиційної привабливості регіону. Встановлено, що сьогодні в Україні практично не існує підходів до оцінки інвестиційної привабливості регіону, які б ураховували екологічну складову. Обґрунтовано необхідність включення складової екологічного стану регіону в оцінку інвестиційної привабливості. Розроблено систему показників для оцінки інвестиційної привабливості регіону, яка на відміну від існуючих враховує показники екологічної складової.

In the article based on the generalization of the theoretical foundations defined the notion "investment attractiveness of the region" and formed the basic requirements for the indicators to the evaluation of investment attractiveness of the region. Established that in Ukraine there are practically no approaches to the evaluation of investment attractiveness of the region that take into account the environmental aspect. The necessity of incorporating environmental aspect of the region in the evaluation of investment attractiveness is based. The system of indicators to the evaluation of investment attractiveness of the region which unlike existing consider the environmental aspect is worked out.

Ключові слова: екологічна складову, інвестиції, інвестиційна привабливість регіону, оцінка інвестиційної привабливості, показники.

Key words: environmental aspect, investments, investment attractiveness of the region, evaluation of investment attractiveness, indicators.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Активізація залучення інвестицій в економіку через створення сприятливої інвестиційної привабливості регіону має важливе практичне значення. Обсяги залучених інвестицій та напрями їх освоєння є критеріями визначення рівня економічного розвитку регіонів, їх конкурентоспроможності та можливостей забезпечення регіонального добробуту. Залучення інвестицій на регіональному рівні, крім суто економічних завдань підвищення ефективності розвитку місцевого виробництва, дає можливість вирішувати також соціальні та екологічні завдання.

На етапі ухвалення рішення про вкладення коштів в економіку певного регіону важливу роль відіграє інформація про його інвестиційну привабливість, яка залежить від забруднення території, раціонального використання природних ресурсів, а також від ефективності функціонування підприємств і організацій у сфері збереження й охорони навколишнього середовища.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню питань інвестиційної привабливості та її оцінці присвячені науково-практичні роботи І.В. Андела [1], О.М. Асаула [2], І.О. Бланка [3], Н.М. Ветрової та Г.А. Што-

фера [4], С.С. Герасименко та Л.О. Свистун-Золотаренко [5], В.В. Гомольської [6], К.В. Гурової [7], Г.О. Доленко [8], С.В. Іванова [9], С.О. Іщук та Т.В. Кулінич [10], Г.І. Купалової та Н.О. Коренєвої [11], П.В. Матвієнка [12], О.В. Носової [13], О.А. Оніщенко [14], Л.О. Петкової [15], Д.М. Стеценка [16], Т.В. Уманець [17], Г.О. Харламової [18], І.В. Хмарської [19], В.Е. Ходакова [20] ін. Порівняльний аналіз існуючих науково-методичних підходів проведений у роботі [21].

Проте питання розробки комплексного науково-обґрунтованого методичного підходу до оцінки інвестиційної привабливості регіону залишається відкритим. Оскільки на даний час не існує загально визнаної методики оцінки інвестиційної привабливості та єдиної думки щодо системи показників для здійснення такої оцінки. Також сьогодні в Україні практично не існує підходів до оцінки інвестиційної привабливості регіону, які б ураховували екологічний стан регіону. Тому розробка методики оцінки інвестиційної привабливості регіону з урахуванням екологічної складової та формування системи показників є актуальним питанням.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є розроблення й обґрунтування системи показників для оцінки інвестиційної привабливості регіону з урахуванням екологічної складової.

— — — запропонована автором складова.

Рис. 1. Система інвестиційної привабливості регіону

Джерело: авторська розробка.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розроблення методики оцінки інвестиційної привабливості регіону з урахуванням екологічної складової, на нашу думку, доцільно розпочати з уточнення термінології. Аналіз наукових праць [2; 15; 16; 22—24] засвідчив, що у наукових дослідженнях і практичній діяльності науковцями й фахівцями використовується декілька науково-методичних підходів до розуміння категорії "інвестиційна привабливість регіону" і, відповідно, досить широкий спектр трактувань даного поняття. Дослідивши й узагальнивши згадані підходи й особливості, ми пропонуємо таке авторське визначення: інвестиційна привабливість регіону — це інтегральна характеристика окремого регіону країни з позиції інвестиційного клімату, розвитку інвестиційного потенціалу, рівня інвестиційної активності, екологічного стану та інвестиційних ризиків, що впливають на ефективність здійснення інвестиційної діяльності в регіоні. Таким чином, у подальшому дослідженні ми будемо трактувати "інвестиційну привабливість регіону" саме із таких науково-методичних і економіко-організаційних позицій і розглядати як систему із п'яти складових: інвестиційного потенціалу, інвестиційного клімату, інвестиційної активності, інвестиційних ризиків та екологічної складової (рис. 1).

Наступний крок розроблення методики — формування системи показників для оцінки інвестиційної привабливості регіону.

Різні автори для оцінки інвестиційної привабливості регіону використовують різну кількість показників: від 6 показників у роботі [22] до 224 показників у роботі [1]. На нашу думку, потрібно обрати оптимальну кількість таких показників. Оскільки, як при врахуванні занадто великої кількості показників, так і при врахуванні недостатньої кількості показників, можуть виникати труднощі.

Зі збільшенням кількості показників суттєво зростає й кількість різноманітних ускладнень, які можуть уповільнювати дослідження й негативно впливати на точність результатів, а інколи це може призвести навіть до викривлення кінцевого результату. При врахуванні незначної кількості показників неможливо охарактеризувати всі сфери інвестиційної діяльності регіону, тобто оцінка буде

не комплексною. У зв'язку з цим, питання вибору показників, на базі яких здійснюється оцінка інвестиційної привабливості регіонів, на нашу думку, є ключовим.

Розроблення методики оцінки інвестиційної привабливості, яка б відповідала сучасним тенденціям регіонального розвитку, можливе лише на основі ґрунтовного підбору показників. Складність полягає у розробленні узагальнюючого показника (зведеного інтегрального індикатора), за допомогою якого можна здійснювати оцінку. При цьому найбільш відповідальним етапом є формування системи аналітичних показників. Від їх правильного вибору залежить об'єктивність та точність інтегральної оцінки інвестиційної привабливості. Важливим аспектом формування системи показників має бути визначення сукупності ознак, які є найбільш суттєвими для досліджуваних об'єктів і визначають загальну тенденцію їх розвитку та відмежування другорядних показників.

Показники, які обираються для проведення оцінки, на нашу думку, мають бути актуальними, достовірними, доступними для проведення оцінки (тобто простими у залученні їх з відкритого доступу) й мати чітке кількісне вираження та бути порівнянними.

Показники, які обираються для проведення оцінки, на нашу думку, мають бути актуальними, достовірними, доступними для проведення оцінки (тобто простими у залученні їх з відкритого доступу) й мати чітке кількісне вираження та бути порівнянними.

Перейдемо до формування системи показників, за допомогою якої можливо оцінювати інвестиційну привабливість регіону.

Серед показників системи доцільно виділяти "стимулятори" та "дестимулятори". Показники-"стимулятори" свідчать про покращення рівня *i*-го показника при його зростанні, а показники-"дестимулятори" — про покращення рівня *i*-го показника при його зменшенні.

Як зазначалося вище, оцінку інвестиційної привабливості регіону ми будемо проводити за 5 складовими: інвестиційний потенціал регіону, інвестиційний клімат регіону, інвестиційна активність у регіоні, інвестиційні ризики регіону та екологічний стан регіону. Розглянемо більш детально кожну із зазначених складових.

Під інвестиційним потенціалом регіону Поважний С.Ф. розуміє сукупність інвестиційних ресурсів суб'єктів господарської діяльності, що формують комплексну базу відтворення господарчої і соціальної сфери життєдіяльності регіону на інноваційній основі з метою забезпечення стійкого економічного зростання [25].

На нашу думку, інвестиційний потенціал регіону — це сукупність наявних у регіоні факторів виробництва, які можуть бути використані суб'єктами господарювання для забезпечення ефективної інвестиційної діяльності та соціально-економічного розвитку регіону.

Інвестиційний потенціал складається із системи локальних потенціалів, кожний з яких, у свою чергу, характеризується відповідним набором показників. Ми пропонуємо віднести до інвестиційного потенціалу регіону такі локальні блоки: трудовий, освітній, фінансовий, фондовий, виробничий, інноваційний та інфраструктурний потенціали. Деякі автори відносять до інвестиційного потенціалу регіону також і ресурсний потенціал. Ми ж пропонуємо відносити цей

Таблиця 1. Показники оцінки інвестиційного потенціалу регіону

Блок	Показник
1	2
Трудовий потенціал	рівень економічної активності населення, %
	рівень зайнятості працездатного населення, %
	середньорічна кількість найманих працівників, тис. осіб
	навантаження на одне вільне робоче місце, осіб
Освітній потенціал	коефіцієнт демографічного навантаження, проміле («дестимулятор»)
	кількість підготовлених кваліфікованих робітників у професійно-технічних закладах регіону, тис. осіб
	кількість студентів, які здобули освіту у вищих учбових закладах I–II рівнів акредитації, тис. осіб
	кількість студентів, які здобули освіту у вищих учбових закладах III–IV рівнів акредитації, тис. осіб
	кількість підготовлених аспірантів, осіб
	кількість підготовлених докторантів, осіб
Фінансовий потенціал	доходи місцевого бюджету регіону, млн грн.
	фінансовий результат від звичайної діяльності підприємств, млн грн.
	сумарна вартість оборотних активів підприємств і організацій, млн грн.
	рентабельність операційної діяльності, %
	обсяги банківського кредитування економіки регіону, млн грн.
	дебіторська заборгованість регіону, млн грн. («дестимулятор»)
Фондовий потенціал	кредиторська заборгованість регіону, млн грн. («дестимулятор»)
	обсяг введених у дію основних засобів регіону, млн грн.
	коефіцієнт оновлення основних засобів промисловості регіону, %
Виробничий потенціал	коефіцієнт зносу основних засобів промисловості регіону, % («дестимулятор»)
	обсяг випуску товарів та послуг на 1 особу, грн. на 1 особу
	обсяг реалізованої продукції промислових підприємств регіону, млн грн.
	кількість суб'єктів ЄДРПОУ у регіоні
Інноваційний потенціал	експорт товарів і послуг у розрахунку на 1 особу, дол. на 1 особу
	коефіцієнт покриття експортом імпорту в регіоні, у %
	кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації
	кількість впроваджених нових технологічних процесів на промислових підприємствах
	кількість освоєних нових видів продукції на промислових підприємствах
	обсяг реалізованої інноваційної продукції, тис. грн.
Інфраструктурний потенціал	обсяг наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами організацій (підприємств), тис. грн.
	кількість фахівців вищої кваліфікації, осіб
	кількість банків у регіоні
	кількість товарних бірж у регіоні
	кількість страхових компаній у регіоні
	кількість лізингових організацій у регіоні
	кількість підрядних будівельних компаній у регіоні
кількість підприємств, що експлуатують житла, тис. м ²	
	автомобільні дороги з твердим покриттям, км на 1 тис. км ² території
	експлуатаційна довжина залізничних колій, км на 1 тис. км ² території

Джерело: авторська розробка.

блок до складу екологічної складової. Оскільки показники даного блоку більш повно характеризують екологічний стан регіону, ніж інвестиційний потенціал.

здійснені самим регіоном.

Показники, що характеризують складову інвестиційної активності регіону, наведені у табл. 3.

Таблиця 2. Показники оцінки інвестиційного клімату регіону

Блок	Показник
Інвестиційний клімат	валовий регіональний продукт (ВРП), млн грн.
	індекс фізичного обсягу випуску товарів та послуг, %
	питома вага прибуткових підприємств регіону, %
	експорт товарів та послуг, млн дол. США
	кількість малих підприємств на 10 тис. населення, од.
	частка реалізованої продукції малими підприємствами, %
	питома вага податку на прибуток підприємств у загальному обсязі доходів регіону, %
	питома вага податку з доходів фізичних осіб у загальному обсязі доходів регіону, %
	кількість об'єктів роздрібної торгівлі на 10 тис. населення, од.
	кількість об'єктів ресторанного господарства на 10 тис. населення, од.
	торгова площа магазинів, м ² на 10 тис. населення
	доходи підприємств від надання послуг пошти та зв'язку, млн грн.
	рівень довіри до обласних органів влади, %
	індекс сприйняття корупції
	рівень політичної стабільності в регіоні
	коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу підприємств регіону, %

Джерело: авторська розробка.

Система показників для оцінки інвестиційного потенціалу регіону подана у табл. 1.

Наступна складова, яка впливає на інвестиційну привабливість регіону, — інвестиційний клімат.

Носова О. В. визначає інвестиційний клімат регіону як ступінь сприятливості ситуації, що складається в тому чи іншому регіоні стосовно інвестицій, що могли б бути зроблені в нього [13].

Ми будемо використовувати таке поняття: інвестиційний клімат регіону — це сукупність політичних, економічних, комерційних, організаційних та соціальних умов, які визначають привабливість і доцільність інвестування в економіку регіону.

Показники, що входять до складової інвестиційного клімату регіону, наведені у табл. 2.

Деякі автори визначають інвестиційний клімат регіону на основі інвестиційних ризиків, але, на нашу думку, доцільніше ризики інвестування виділити в окрему складову інвестиційної привабливості.

Далі розглянемо складову інвестиційної активності регіону. Ми пропонуємо визначати інвестиційну активність регіону за сукупністю показників, які характеризують грошові надходження до регіону та їх відтік, структуру зазначених грошових потоків, приток іноземних інвестицій до регіону та інвестиції,

Наступна складова інвестиційної привабливості регіону — інвестиційні ризики. Під інвестиційними ризиками ми розуміємо загрози або ймовірності повного або часткового недосягнення (неотримання) очікуваних інвесторами результатів здійснення інвестицій. У даній групі всі показники є "дестимуляторами" (показники наведені у табл. 4).

У ході дослідження було виявлено, що більшість існуючих на сьогодні методик не враховують екологічний стан регіону при оцінці його інвестиційної привабливості.

На нашу ж думку, стан довкілля є одним із найбільш важливих критеріїв інвестиційної привабливості регіону. Оскільки привабливість та конкурентоспроможність регіону залежить від наявності природних ресурсів, екологічного стану довкілля, рівня соціально-економічного розвитку та екологічно спрямованої діяльності суб'єктів підприємництва.

Відповідно до концепції сталого розвитку, як інвестори, так і суб'єкти господарювання повинні орієнтуватися не тільки на досягнення високих економічних показників, але й враховувати вплив інвестиційного проекту на довкілля, що є одним із найважливіших факторів ухвалення господарських рішень. У зв'язку з цим важливого значення набуває урахування екологічної складової при оцінюванні інвестиційної привабливості регіону. Тому ми пропонуємо виділяти екологічний стан регіону як окрему складову інвестиційної привабливості регіону.

До складової "екологічного стану регіону" ми пропонуємо відносити такі блоки показників: рівень забруднення території; природно-ресурсний потенціал регіону; витрати на охорону навколишнього природного середовища; рівень соціально-економічного розвитку; рівень екологічної освіти; розвиток екологічної інфраструктури; розвиток екологічно спрямованої діяльності суб'єктів підприємництва.

Показники оцінки екологічного стану регіону представлені у табл. 5.

Розглянемо більш детально склад блоків, які входять до екологічної складової інвестиційної привабливості регіону.

Оцінку рівня забруднення території ми пропонуємо проводити на основі таких показників: обсяг скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти у розрахунку на 1 особу, викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел забруднення у розрахунку на 1 особу, відходів I—III класів небезпеки у місцях видалення відходів та на території підприємств у розрахунку на 1 особу; рівень радіаційного забруднення.

Природно-ресурсний потенціал регіону визначається на основі показників: наявність земельних ресурсів; відсоток земель сільськогосподарського призначення; відсоток земель, зайнятих лісами; видобуток нафти, газу, вугілля, торфу; споживання свіжої води; заготівля ліквідної деревини; площа національних природних парків у регіоні, мисливських угідь; протяжність річок; площа ставків і водосховищ; вироблено валової доданої вартості на одиницю використаних енергоресурсів у економіці.

Витрати на охорону навколишнього природного середовища визначаються: капітальними інвестиціями та

Таблиця 3. Показники оцінки інвестиційної активності регіону

Блок	Показник
Інвестиційна активність	капітальні інвестиції в розрахунку на 1 особу, грн. на 1 особу
	інвестиції в основний капітал в розрахунку на 1 особу, грн. на 1 особу
	інвестиції в будівництво у регіоні, млн грн.
	питома вага інвестицій в основний капітал за рахунок власних коштів підприємств та організацій, %
	питома вага інвестицій в основний капітал промисловості регіону, %
	питома вага інвестицій в основний капітал сільського господарства регіону, %
	темп інвестицій в основний капітал, % до попереднього року
	прямі іноземні інвестиції регіону, тис. дол. США
	сальдо торговельного балансу регіону, тис. дол. США («дестимулятор»)

Джерело: авторська розробка.

Таблиця 4. Показники оцінки інвестиційних ризиків регіону (усі показники є "дестимуляторами")

Блок	Показник
Інвестиційні ризики	частка населення, яке бере участь у страйках, % від загальної чисельності працівників підприємств та організацій
	кількість страйків, випадків
	рівень безробіття (за методологією МОП), %
	індекс споживчих цін, %
	частка малозабезпеченого населення, %
	питома вага робітників, працюючих в умовах, що не відповідають санітарно-гігієнічним нормам, %
	частка збиткових підприємств, %
	збиток від звичайної діяльності до оподаткування збиткових підприємств, млн грн.
	коефіцієнт злочинності, кількість злочинів на 100 тис. населення
	кількість незавершених житлових будівель в регіоні, од.

Джерело: авторська розробка.

поточними витратами на охорону навколишнього природного середовища; часткою капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища у відношенні до ВРП; індексом витрат на охорону навколишнього природного середовища; зборами, пред'явленими підприємствам та організаціям за забруднення навколишнього природного середовища; часткою фактично сплачених екологічних зборів.

Рівень соціально-економічного розвитку визначається такими показниками: доходами бюджету регіону на 1 мешканця; середньомісячною номінальною заробітною платою 1 працюючого в регіоні; забезпеченістю населення житлом, власними легковими автомобілями, телефонними апаратами загального користування; обсягом платних послуг для населення; обсягом роздрібного товарообороту підприємств у розрахунку на 1 жителя; коефіцієнтом смертності та народжуваності в регіоні.

Рівень екологічної освіти в регіоні визначається такими показниками: кількістю учнівських гуртків екологічного спрямування, проведеними відкритими лекціями, виховними годинами та бесідами екологічного спрямування, науковими конференціями та семінарами екологічного спрямування; кількістю науково-дослідних робіт, фундаментальних та ініціативних досліджень екологічної проблематики, екологічних спеціальностей у вищих навчальних закладах регіону, виступів на екологічну тематику на місцевому радіо та телебаченні; кількістю статей екологічної тематики в місцевих засобах масової інформації.

Розвиток екологічної інфраструктури регіону визначається кількістю екологічних маршрутів та стежок; садиб зеленого туризму; громадських екологічних організацій; проведених екологічних фестивалів та акцій.

Таблиця 5. Показники оцінки екологічної складової

Назва блоку	Показник
1	2
Рівень забруднення території (всі показники – «дестимулятори»)	скинуто забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти у розрахунку на 1 особу, м ³
	викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел забруднення у розрахунку на 1 особу, кг
	обсяг відходів I—III класів небезпеки у місцях видалення відходів та на території підприємств у розрахунку на 1 особу, кг
	рівень радіаційного забруднення, мкР/год.
Природно-ресурсний потенціал регіону	земельні ресурси, тис. га
	землі сільськогосподарського призначення, % від загальної площі
	ліси та вкриті лісом площі, % від загальної площі
	видобуток нафти сирової, тис. т
	видобуток газу природного, млн м ³
	видобуток вугілля, тис. т
	видобуток торфу, тис. т
	спожито свіжої води, млн м ³
	заготівля ліквідної деревини, тис. м ³
	площа національних природних парків, га
	площа мисливських угідь, тис. га
	протяжність річок, км
	площа ставків і водосховищ, тис. га
Витрати на охорону навколишнього природного середовища	вироблено валової доданої вартості на одиницю використаних енергоресурсів у економіці, грн. / т
	капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища, тис. грн.
	поточні витрати на охорону навколишнього природного середовища, тис. грн.
	питома вага капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища, % до ВРП
	індекс витрат на охорону навколишнього природного середовища, % до попереднього року
	збори, пред'явлені підприємствам та організаціям за забруднення навколишнього природного середовища, тис. грн. («дестимулятор»)
Рівень соціально-економічного розвитку	частка фактично сплачених екологічних зборів у загальній сумі пред'явлених, %
	доходи бюджету регіону на 1 мешканця, грн.
	середньомісячна номінальна заробітна плата одного працюючого, грн.
	обсяг платних послуг для населення, грн. на 1 особу
	забезпеченість населення житлом, м ² на 1 особу
	забезпеченість населення власними легковими автомобілями, од. на 1 тис. населення
	забезпеченість населення телефонними апаратами загального користування, шт. на 100 сімей
	обсяг роздрібного товарообороту підприємств у розрахунку на душу населення, грн. на 1 особу
Рівень екологічної освіти	коефіцієнт смертності в регіоні, осіб на 1 тис. населення («дестимулятор»)
	коефіцієнт народжуваності в регіоні, осіб на 1 тис. населення
	кількість учнівських гуртків екологічного спрямування, од.
	кількість проведених відкритих лекцій, виховних годин та бесід екологічного спрямування, од.
	кількість проведених наукових конференцій та семінарів екологічного спрямування, од.
	кількість науково-дослідних робіт, фундаментальних та ініціативних досліджень екологічної проблематики, од.
	кількість екологічних спеціальностей у вищих навчальних закладах регіону, од.
Розвиток екологічної інфраструктури	кількість виступів екологічного характеру на місцевому радіо та телебаченні, од.
	кількість статей екологічного характеру в місцевих засобах масової інформації, од.
	кількість екологічних маршрутів та стежок, од.
Розвиток екологічно спрямованої діяльності суб'єктів підприємництва	кількість садіб «зеленого» туризму, од.
	кількість проведених екологічних фестивалів та акцій, од.
	кількість громадських екологічних організацій, од.
	виконано природоохоронних заходів, шт.
	впроваджено повітроохоронних заходів, шт.
	впроваджено маловідходних, ресурсозберігаючих та безвідходних технологій, шт.
	потужність введених в дію станцій для очищення стічних вод, тис. м ³ за добу
потужність введених в дію установок для уловлювання та знешкодження шкідливих речовин з відхідних газів, тис. м ³ газу за год.	
Розвиток екологічно спрямованої діяльності суб'єктів підприємництва	відсоток економії свіжої води за рахунок оборотної, повторної та послідовно використаної води
	утилізовано відходів, т

Джерело: авторська розробка.

Розвиток екологічно спрямованої діяльності суб'єктів підприємництва визначається за такими показниками: кількістю виконаних природоохоронних заходів у регіоні; впроваджених повітроохоронних заходів, маловідходних, ресурсозберігаючих та безвідходних технологій; потужністю введених у дію станцій для очищення стічних вод; введених у дію установок для уловлювання та знешкодження шкідливих речовин з відхідних газів; відсотком економії свіжої води за раху-

нок оборотної, повторної та послідовно використаної; обсягом утилізованих відходів.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті сформульовано авторське визначення поняття "інвестиційна привабливість регіону" й сформовано основні вимоги до показників для оцінки інвестиційної привабливості регіону.

У ході дослідження встановлено, що сьогодні в Україні практично не існує підходів до оцінки інвестиційної привабливості регіону, які б ураховували екологічну складову регіону. У роботі обґрунтовано необхідність включення складової екологічного стану регіону в оцінку інвестиційної привабливості.

У статті розроблено комплексну систему показників для оцінки інвестиційної привабливості регіону, яка на відміну від існуючих враховує показники екологічної складової. Обрані групи показників, які використовуються для оцінки, мають необхідну для проведення розрахунків статистичну базу. Результати даної оцінки дають можливість отримати об'єктивне уявлення про рівень інвестиційної привабливості регіонів відповідно до визначених напрямів та пріоритетів розвитку.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є розроблення методичного підходу й відповідного економіко-організаційного інструментарію до оцінки інвестиційної привабливості регіонів України з урахуванням екологічної складової.

Література:

1. Андел І.В. Економічний, фінансовий та екологічний аспекти інвестиційної привабливості регіону / І.В. Андел // Науковий вісник НЛТУ України. — 2009. — № 19.10. — С. 126—141.
2. Асаул А.Н. Систематизация факторов, характеризующих инвестиционную привлекательность регионов / А.Н. Асаул // Региональная экономика. — 2004. — № 2. — С. 53—62.
3. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: [учебный курс] / И.А. Бланк — К.: Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. — 448 с.
4. Ветрова Н.М. Особенности оценки инвестиционной привлекательности региона на примере АР Крым / Н.М. Ветрова, Г.А. Штофер // Экономика и управление. — 2010. — № 1. — С. 45—50.
5. Герасименко С.С. Статистична оцінка інвестиційної привабливості регіонів / С.С. Герасименко, Л.О. Свистун-Золотаренко // Актуальні проблеми економіки. — 2004. — № 12 (42). — С. 155—159.
6. Гомольська В.В. Організаційно-економічні аспекти поліпшення інвестиційного клімату регіону / В.В. Гомольська // Регіональна економіка. — 2003. — № 3. — С. 62—70.
7. Гурова К.Д. Экономическая реформа (некоторые аспекты реализации) / К.Д. Гурова. — Харьков: Фолио, 2000. — 388 с.
8. Доленко Г.О. Методичні рекомендації з курсу "Менеджерські системи" [Електронний ресурс] // Основи інвестиційного менеджменту: До виконання практичних, лабораторних та самостійних робіт з курсу для студентів факультету кібернетики / Г.О. Доленко, В.А. Заславський, О.О. Тимашов. — Режим доступу: http://www.unicyb.kiev.ua/Library/Zaslav/M_Kon.doc
9. Иванов С.В. Особенности визначення рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України / С.В. Иванов // Экономика Крыма. — Симферополь: ТНУ им. В.И. Вернадского, 2004. — № 12. — С. 45—49.
10. Іщук С.О. Оцінювання інвестиційної привабливості регіону: методичний аспект / С.О. Іщук, Т.В. Кулініч // Регіональна економіка. — 2010. — № 3. — С. 71—78.
11. Купалова Г.І. Екологічна складова системи показників інвестиційної привабливості регіонів України / Г.І. Купалова, Н.О. Коренєва // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. — 2010. — № 3 (9). — С. 133—136.
12. Матвієнко П.В. Оцінка інвестиційної привабливості регіонів / П.В. Матвієнко // Економіка та держава. — 2006. — № 12. — С. 66—71.
13. Носова О.В. Інвестиційний клімат в Україні: основні напрями поліпшення / О.В. Носова // Стратегічні пріоритети. — 2008. — № 1 (6). — С. 59—65.
14. Оніщенко О.А. Методика оцінки інвестиційної привабливості регіонів: теоретичний аспект / О.А. Оніщенко // Економіка і регіон. — 2005. — № 1. — С. 105—107.
15. Петкова Л. Муніципальні інвестиції та кредити / Л. Петкова, В. Проскурін. — К., 2006. — 158 с.
16. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: [навч. посіб. / Д.М. Стеченко. — 2-ге вид., випр. і доп.]. — К.: Вікар, 2002. — 374 с.
17. Уманець Т.В. Оцінка інвестиційної привабливості регіону за допомогою інтегральних індексів / Т.В. Уманець // Економіка та прогнозування. — 2006. — № 4. — С. 133—145.
18. Харламова Г.О. Індикатори інвестиційної привабливості України / Г.О. Харламова // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — № 3 (93). — С. 45—56.
19. Хмарська І.В. Проблеми формування та оцінювання інвестиційної привабливості регіонів України / І.В. Хмарська // Регіональна економіка. — 2003. — № 3. — С. 138—146.
20. Ходаков В.Е. Система оценки инвестиционной привлекательности региона с учетом природно-климатических факторов [Електронний ресурс] / В.Е. Ходаков // Проблемы информационных технологий. — 2010. — № 2. — Режим доступу до журн.: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Pit/2010_2/01_012.htm
21. Петровська С.А. Оцінки інвестиційної привабливості регіону: порівняльний пофакторний аналіз / С.А. Петровська // Механізм регулювання економіки. — Суми: ВТД "Університетська книга", 2012. — № 2 (56) — С. 90—97.
22. Про затвердження Методики розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку. Наказ Держкомстату України № 114 від 15.04.2003 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://uazakon.com/documents/date_1a/pg_ibcnog/index.htm
23. Семина Л.А. Инвестиционная привлекательность: теоретический аспект [Електронний ресурс] / Л.А. Семина // Вестник Челябинского государственного университета. — 2010. — № 14 (195). Экономика. Вып. 27. — С. 17—19. — Режим доступу: <http://www.lib.csu.ru/vch/195/002.pdf>
24. Захожай В. Статистика інвестиційної діяльності [Електронний ресурс] / В. Захожай, М. Кіт // Персонал. — 2007. — № 8. — С. 10—17. — Режим доступу: <http://personal.in.ua/article.php?ida=548>
25. Поважний С.Ф. Інвестиційний потенціал регіону: сутність та умови використання // С.Ф. Поважний, С.І. Севостьянова, Г.О. Ніколенко // Удосконалення механізмів державного управління соціально-економічним розвитком підприємств і галузей економіки: зб. наук. праць ДонДУУ. — Донецьк, 2011. — Т. XII. — С. 3—14. *Стаття надійшла до редакції 16.04.2013 р.*